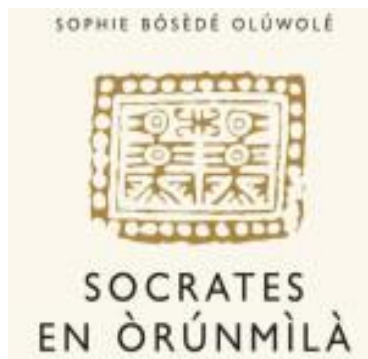

AFRIKAANSE FILOSOFIE

Lang heeft het koloniale Westen al te graag gedacht dat in Afrika geen sprake was van filosofie. Dit vooroordeel wordt hoe langer hoe meer ontkracht door eigentijdse Afrikaanse filosofen. Zo onderzocht de filosoof Oruka (Kenia) het verschijnsel 'sages', wijze mannen (à la Socrates) die via fundamentele filosofische vraagstellingen de bevolking waarden en normen aanreikten. Nelson Mandela was er een sprekend voorbeeld van. Daarnaast ontwikkelt de filosofe Olúwelé (Nigeria) een zelfbewuste Afrikaanse filosofie en daarmee het cultureel imperialisme van het Westen ontmaskert. Aan de andere kant formuleert de filosoof Wiredu (Ghana) een filosofie van politieke consensus en leunt hierbij dicht aan bij Charles Taylor. Daarnaast komen ook de filosofen Hountondji (Ivoorkust) en Gyekye (Ghana) aan bod. Een boeiend en verrassend weliswaar geselecteerd overzicht van een te ongekend continent! Hoog tijd voor een inleidende kennismaking.

<https://creathosbv.wordpress.com/over-saskia-van-der-werff/>

<http://www.isp.ucl.ac.be/recherche/philaf/>

bibliografie >>>>>

UBUNTU een bepaalde manier van ... rijkdom, van levensstijl cq. -filosofie

- groepsbelang centraal en dus: IK ben omdat WIJ zijn: fundamentele medemens..
- open staan voor de ander niet mens zijn maar *worden* = 1, het *wordende* zijn
- je hoort gul te zijn, ook materieel; iedereen profiteert van je rijkdom
- alles behoort tot de groep; toewijding; opdracht: mens worden is één worden
- vertrouw er op dat de anderen niet alles nemen, de ander deelt ook met jou
- vriendelijkheid en gastvrijheid zijn hieraan gewoon inherent
- beleefd zijn, iemand helpen >>>> werk, op tijd komen enz. (principes, perfectionisme)
- niets is onbaatzuchtig! Er is ook het netwerk: jij geeft vandaag, morgen geeft de ander
- plaats: op de buiten, niet of minder in steden
- let op: aan toerist wordt nee gezegd maar tegenprestatie hoort er bij: je blijft gratis slapen maar ... voor wat hoort wat
- dus 1: niet neutraal, vrijblijvend maar duidelijk wederzijdse plichtplegingen (cfr. apen die zich vlooien), zo niet ervaren als misbruik
- dus 2: hoe meer mensen je kunt helpen, hoe groter de sociale maatstaf/ladder
- dus 3: voor westerlingen best ingewikkeld, verwarrend, verrassend ... knippen!
- dus 4: dé Ubuntu bestaat niet; elk land, elke regio, elke stam/volk toch weer iets anders; m.a.w. moeilijk te definiëren

- dus 5: Kant: mens t.o.v. natuur ↔ Ubuntu: mens middenin natuur
- dus 6: → wat, wat, wat ↔ → WIE is de (gehele) mens?
- Dus 7: Sartre ↔ Heidegger
- Dus 8: individu ↔ collectief ↔ = 2 handen op één buik;
- Dus 9: identiteit IK ↔ identiteit én / in / door gemeenschap
- Dus 10: zijn (en worden) ↔ wordende zijn
- fragmentatie ↔ geen fragmentatie: intercultureel vs. multi
- ! ook uitgehold begrip vs. interverbondenheid; toverwoord; containerbegrip ...
- Enne: *Du bist nichts. Dein Volk ist alles.* Is dat Ubuntu? Argumenteer!

Uitgangspunten:

1. Hegeliaans vooroordeel: geen schrift, geen filosofie, dus geen bijdrage aan wereld(geschiedenis)
2. Dus *mission civilatrice* gelegitimeerd!
3. Maar heeft Afrika¹ een filosofie ontwikkeld?

ORUKA	sages Socrates	def. geluk	worden	Afr.stem/epist./♀
	animisme~natuur~p e e	concl.: trad. én ...intercult.		
OLÚWOLÉ (♀!)	Yoruba	verzet kol.erfenis	S ~ O	geen isolement
WIREDU	Ashanti	1886 minderheden ~ C.T.!	cq. poldermodel NL	
	consensus = dialoog = verzoening	↔	1-partij = dictatuur	
HOUNTONDJI	zeer radicaal: Afr. 1 en weg met (politiek) etno	nogal filos.!	Polylogisch	kruisbestuiving dus: interculturaliteit breeeeeeeeed!
GYEKYE	Akan - concept	okra~sunsum~honam		
	radicaal humanisme	morele vervuiling		

Algemeen:

Alle genoemde filosofen dragen dezelfde ideeën van behoud van eigenheid maar niet alleen, dus bij voorkeur met de andere. De invulling er van verschilt soms sterk.

1. Samen dus geen isolement, 1 Afr.
2. Met behoud van eigenheid
3. Op gerichte wijze kruisbestuiving dus niet persé afwijzen van ...
4. Dialoog naar verzoening
- 5.

¹ Het betreft hier het Afrika ten zuiden van de Sahara

- Onderzoek ‘sages’ (♂ of ♀): fundamentele vragen en adviseur (publiek en persoonlijk)
  - o Hoog rationeel en kritisch gehalte leidend tot maatschappelijke veranderingen
  - o Cfr. Socrates p.646
-
- Compacte redeneringen: gelaagde betekenis
  - o Wat is geluk: *openess to all people: it is good* → activiteit én ethiek
  - o Geluk betekent DOEN en minder ‘voelen’
  - o Aldus meer *worden* dan *zijn*; typeert de Afrikaanse culturen?
  - o Ook communaal aspect ... geluk is ook delen van rijkdom
  - o Conclusie: verwevenheid en complementariteit ↔ oppositie
- Benadrukking persoonlijk eigen *te midden van* de samenleving
- Sages: voorbeeldfunctie en wachters: dus dynamisch, steeds zoekend naar de beste samenleving ... beschermend offensief
- In titel: *Indigenous ... Modern* wijst op internationaal debat w.i. Afrikaanse stem
- Genderverhoudingen ....
- Natuurvisie aansluitend bij animisme: alles is 1: bezielend en bezielend (incl. natuur)
- Parental earth ethics p.647 óók natuur in ouderschap
- Darwin ... mens is afhankelijk the fittest in een (natuur)netwerk!
- Dus: geen ingekeerd Afrikanisme maar wel intercultureel perspectief
- Nelson Mandela en verzoeningspolitiek
- Gepubliceerd in: *Sage ..., In...Philosophy.:*

- Sage filosofie: pleidooi voor Afrikaanse wegen naar zelfstandigheid

Of: <https://books.google.be/books?isbn=9044128779> 2012, Henk Haenen

idem:

https://books.google.be/books/about/Sage_filosofie.html?id=m1XOPuSB21AC&printsec=frontcover&source=kp_read_button&redir_esc=y&hl=nl#v=onepage&q&f=false

Henk Haenen - 2012 - Philosophy, African

... 93-98 Noach, p.158 Nussbaum, Martha, p.33, 52, 71,
162 Nyandere, Zacharia, p.59, 62, 70 Nyasani, Joseph M, p.74 Nyerere, Julius
Kambarage, p.10, 90, 91,

Henry Odera Oruka - Wikipedia

https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Odera_Oruka

<https://plato.stanford.edu/entries/african-sage/>

relevante tekst over verschillen Sage en Westen; E-taal

African Sage Philosophy

First published Tue Feb 14, 2006; substantive revision Mon Feb 22, 2016

1. Oruka's Project

2. The African Sage Tradition and Eurocentric Bias

3. Literacy and The Oral Tradition in Sage Philosophy

4. Ethnophilosophy, Unanimity and African Critical Thought

5. What counts as Sage Philosophy?

□ Conclusion

Heinz Kimmerle   *Mazungumzo. Dialogen tussen Afri. En W-filos*

<https://www.bol.com/nl/p/mazungumzo/666787108/?country=BE>   recensies

Heinz Kimmerle:

<https://www.trouw.nl/cultuur/kimmerle-ziet-de-wijzen-uit-het-zuiden-komen~af95fca4/>

-----
intermezzo: over Ubuntu uit internet

<https://www.youtube.com/watch?v=BzIyOtusDxE>

Ted show over Ubuntu
toelichting Ubuntu + klass.muz.!

https://www.youtube.com/watch?v=ERp_mOqJq2k

I'm because we are + puppies

<https://www.youtube.com/watch?v=k6R97R91Mc8>

Ubuntu filo enigszins abstract

<https://www.youtube.com/watch?v=wevFZf2fe9c>

vreemdeling geintroduc. in Ubuntu

<https://www.youtube.com/watch?v=JHILZb1Mv98>

<https://www.youtube.com/watch?v=jiebOGRPPxg>

Obama Speaks about Ubuntu & Empathy at Nelson Mandela Memorial Service

<https://www.youtube.com/watch?v=0wZtfqZ271w>

Who we are: Human uniqueness and the African spirit of Ubuntu. Desmond Tutu, Templeton Prize 2013

en muziek:

Zuid-Afrika: Zulu Dans Hluhluwe 1/3

<https://www.youtube.com/watch?v=3i4mGwjJsSc>

<https://www.youtube.com/watch?v=cYGIbyBfspY>

African Zulu Voices Music

- Verzet tegen cultureel imperialisme vs. zelfbewustzijn Afr.
- Studie Yoruba-cultuur: eigenwaarde, mondelingen overlevering → IFA- ...
- Studie S - O
- Concl: interpretatie Afr. Cult. door W vaak hardnekkig en vernederend misverstaan en daardoor hevig bezielde verzet

Philosophy and Oral Tradition (1999)

<https://www.ajol.info/index.php/sophia/article/view/11508>

[Ten Have | Sophie Oluwole](#)

[Ten Have | Socrates en Orunmila - Sophie Oluwole](#)

<http://www.uitgeverijtenhave.nl/boek/socrates-en-orunmila/>

comparatieve studie Socrates en Orunmila! 2014

ethiek ~ goede leven ↔ abs. Waarheid e.v. p. 649 al.4

binaire oppositie S ↔ binaire complementariteit O ~ ubuntu!

Begrijpen afr.filo: geduld! Maar wel meerwaarde ...

[Ifa-orakel - Wikipedia](#) [voodoo, geesten, esomerisch](#) ??

https://en.wikipedia.org/wiki/Kwasi_Wiredu

- 1886 ↔ etniciteit → dramatisch
- Sahara zuid erg kwetsbaar: tijdbom; effect kolonisatie ---
- Democratie-W export naïef ↔ spanningsvolle pluriformiteit
- Denk aan minderheden
- Uitsluiting politieke macht funest
- Cfr. Charles Taylor civiel society ~ poldermodel
- Consensusmodel dialogisch/dynamisch
- Niet 1 -partij want dictatuur en onderdrukking
- Aldus: consensus, verzoening en non-party polity
- En dus geen afrikanisering maar universeel en rationeel waarbij dominante westerse inkleuring relativeren

Uit: <http://www.iep.utm.edu/wiredu/> relevant, visie, +

Table of Contents

1. [Introduction](#)
2. [Early Beginnings](#)
3. [Decolonization as Epistemological Practice](#)
4. [Tradition, Modernity and the Challenges of Development](#)
5. [An African Reading of Karl Marx](#)
6. [Conclusion](#)
7. [References and Further Reading](#)

https://nl.wikipedia.org/wiki/Paulin_Hountondji

[Paulin J. Hountondji — Wikipédia](#)

Histoire d'un mythe introetje waarin zijn kritiek op ‘Afrikaanse filosofie’

- Maatschappelijk engagement   *Africa must unite* (K. Nkrumah, pres. Ghana)
- Stimuleert kenniscentra
- Belang van goed georganiseerde cultuur
-
- Ontmaskert graag begrippen die onderdrukkend werken: liberalisme, ontwikkeling, marktconform enz.
- Althusser, Derrida, Bachelard, Herder: eigen bijdrage culturen in kruisbestuiving met moderniteit, Husserl: streng logische vorm
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Louis_Altusser
- Wil af van etnofilosofie: geromaniseerd, werkt verlamdend   *unite ...*
- Statement: *filosofie is slechts schriftelijk van betekenis*;
- Dialogisch en nog beter: polylogisch → dus ook Westerse filo
- Conclusie: passioneel voor eigentijdse interculturaliteit
- Werken:
  - o Struggle for meaning
  - o Myth and Reality
-
-

[Kwame Gyekye - Wikipedia](#)

http://www.temple.edu/tempres/titles/1241_reg.html

AKAN-concept: visie, + relevante commentaren en interessante inhoud

- Verbinding tussen erfgoed vs. moderne vereisten van kennis en bureaucratie
-
- Volgt niet Hountondji's wetenschapsfilo maar eerder lijn Oruka: filo breed ingebed in traditie (mondeling) met sages (Oruka) in de hoofdrol
- Spreekwoord: *Alle ... , ... aarde*;
- Bij **Akan** begrip *okra* en verder *sensum* en *honam* (geest – lichaam) waarbij mens harmonisch geïntegreerd: mens~gemeenschap~animisme ~kosmos ~ Oruka!
- Bij disbalans mens-gemeenschap-natuur-kosmos dan eigen verantwoordelijkheid opnemen ongeacht omgeving ↔ corruptie (overheden) = **radicaal humanisme**
- Taak – houding filosoof p.657   extented family
- Wetenschap dient niet alleen direct het 'nu' van het individu maar ook de gemeenschap ~ Hountindji   en spiegel naar W
- AKAN-concept: verantwoordelijkheid tot de levenden, tot de nog levende doden en de nog niet geboren →   merk op → generatieve verbondenheid

An Essay on African The Akan Conception

Tradition and Modernity: Philosophical Reflections on the African Experience

https://books.google.be/books/about/Tradition_and_Modernity.html?id=7kcjSd4jOU0C&source=kp_cover&redir_esc=y   inhoudsopgave / veel voorkomende begrippen / uitspraken + politieke corruptie is obstakel!

Algemene conclusies:

1. Het belang van het cultureel erfgoed staat steeds op de voorgrond. De mate waarin dit erfgoed wordt ingezet in hun maatschappelijke filosofie is wisselend. In elk geval zeker niet passief maar eerder actief tot dynamisch
2. Het individu, het persoonlijke staat haast centraal maar tegelijk verbonden met het collectief
3. Samenwerking met andere ethniën wordt regelmatig geponeerd en zo ook met andere mondiale culturen, vooropgesteld dat deze samenwerking niet door dominantie wordt gekleurd maar evenwaardig plaatsvindt

Populaire passages

[Pagina 64](#) - Act in such a way that you always treat humanity, whether in your own person or in the person of any other, never simply as a means, but always at the same time as an end.

[Komt voor in 368 boeken vanaf 1901-2008](#)

Pagina 245 - His watchword, rather, is, as he says, to " maintain the rights of each"; to render unto Caesar what is Caesar's, and unto God what is God's.

[Komt voor in 156 boeken vanaf 1894-2008](#)

[Pagina 64](#) - Now I say that man, and in general every rational being, exists as an end in himself, not merely as a means for arbitrary use by this or that will: he must in all his actions, whether they are directed to himself or to other rational beings, always be viewed at the same time as an end.

[Komt voor in 84 boeken vanaf 1950-2008](#)

[Pagina 59](#) - What is good for me has to be the good for one who inhabits these roles." Open-ended though it be, the story of my life is always embedded in the story of those communities from which I derive my identity — whether family or city, tribe or nation, party or cause.

[Komt voor in 86 boeken vanaf 1983-2008](#)

[Pagina 17](#) - it is not so with you. We have brought you into existence for your country's sake as well as for your own, to be like leaders and king-bees in a hive; you have been better and more thoroughly educated than those others and hence you are more capable of playing your part both as men of thought and as men of action. You must go down, then, each in his turn, to live with the rest and let your eyes grown accustomed to the darkness.

[Komt voor in 13 boeken vanaf 1950-2005](#)

Pagina 117 - The structure of an African state implies that kings and chiefs rule by consent. A ruler's subjects are as fully aware of the duties he owes to them as they are of the duties they owe to him, and are able to exert pressure to make him discharge these duties.

[Komt voor in 24 boeken vanaf 1956-2007](#)

[Pagina 36](#) - Whatever happens to the individual happens to the whole group, and whatever happens to the whole group happens to the individual. The individual can only say: "I am, because we are; and since we are therefore I am".

[Komt voor in 45 boeken vanaf 1967-2007](#)

Pagina 144 - African Socialism", the word "African" is not introduced to describe a continent to which a foreign ideology is to be transplanted. It is meant to convey the African roots of a system that is itself African in its characteristics. African Socialism is a term describing an African political and economic system that is positively African, not being imported from any country or being a blueprint of any foreign ideology but capable of incorporating useful and compatible techniques from whatever source.

[Komt voor in 19 boeken vanaf 1965-2003](#)

[Pagina 59](#) - is always embedded in the story of those communities from which I derive my identity. I am born with a past; and to try to cut myself off from that past, in the individualist mode, is to deform my present relationships.

[Komt voor in 36 boeken vanaf 1981-2008](#)

Africa

<https://www.youtube.com/watch?v=DWfY9GRe7SI>

Toto

I hear the drums echoing tonight
But she hears only whispers of some quiet conversation
She's coming in, 12:30 flight
The moonlit wings reflect the stars that guide me towards salvation
I stopped an old man along the way
Hoping to find some long forgotten words or ancient melodies
He turned to me as if to say, "Hurry boy, it's waiting there for you"

It's gonna take a lot to take me away from you
There's nothing that a hundred men or more could ever do
I bless the rains down in Africa
Gonna take some time to do the things we never had

The wild dogs cry out in the night
As they grow restless, longing for some solitary company
I know that I must do what's right
As sure as Kilimanjaro rises like Olympus above the Serengeti
I seek to cure what's deep inside, frightened of this thing that I've become

It's gonna take a lot to drag me away from you
There's nothing that a hundred men or more could ever do
I bless the rains down in Africa
Gonna take some time to do the things we never had

Hurry boy, she's waiting there for you

It's gonna take a lot to drag me away from you
There's nothing that a hundred men or more could ever do
I bless the rains down in Africa
I bless the rains down in Africa
(I bless the rain)
I bless the rains down in Africa
(I bless the rain)
I bless the rains down in Africa
I bless the rains down in Africa
(Ah, gonna take the time)
Gonna take some time to do the things we never had

Songwriters: Jeff Porcaro / David Paich / Karl Wolf

Songteksten voor Africa © Sony/ATV Music Publishing LLC, Kobalt Music Publishing Ltd.